

مصاحبه

آینده ایران در درگیری اقتصاد سیاسی جهانی پسا کرونا

■ گفت‌وگو با دکتر محسن یزدان پناه، محقق دانشگاه آراسموس هلند

با شیوع کرونا تقابل جهانی آمریکا با سایر کشورها در عرصه اقتصاد به اوج خود رسید. به نظر می‌رسد این نقطه اوج تا حد زیادی ترتیبات جالبی را برای اقتصاد جهانی رقم خواهد زد و لازم است ایران با توجه به وضعیت جدید مختصات سیاست‌گذاری خود را تغییر دهد. در مصاحبه با دکتر محسن یزدان پناه، محقق «دانشگاه آراسموس» هلند به واکاو و آینده‌پژوهی این مسئله پرداخته‌ایم.

● هزینه بسیار کمتر از آمریکا در متاثر شدن اقتصاد از کرونا؛ در مقایسه وزن خدماتی که از کرونا متأثر می‌شود، مانند سینما، ورزشگاه‌ها، رستوران‌ها و...
مزیت‌های آمریکا عبارت‌اند از:
● با اعتماد بسیار زیاد به فضای پولی دلاری می‌تواند اقتصاد (البته تا حد بسیار بیشتری بازار سرمایه) را با انتشار سهمگین پول و اوراق حفظ کند. به بیان دیگر، هم بازار سرمایه را نگه دارد و هم بدون هزینه، جریان فرار سرمایه را از کشورهای دیگر به دلار جذب نماید.
● بعد از تجربه سیاست‌های پولی بحران ۲۰۰۸، سیاست‌گذاران آمریکایی آن قدر به این ابزار مطمئن شدند که در بحران فعلی بدون درنگ با سهمگین‌ترین وجه ممکن و حتی با عبور سریع از موانعی که قبلاً قانونی تلقی می‌شد (مانند خرید بدهی شرکت‌ها و ETF ها)، به تزریق مبالغ بسیار عظیم پول برای حفظ بازار سرمایه اقدام کنند.
در رابطه با مقایسه مزیت‌های آمریکا و چین هنوز ملاحظات مهمی وجود دارد، مزیت‌های چین بیشتر ناشی از مؤلفه‌های به‌اصطلاح بنیادین است (البته واژه بنیادین چندان دقیق نیست)؛ یعنی نیروی کار ماهر، دستمزد او، مواد اولیه، تکنولوژی و قیمت آن...
مزیت آمریکا در اعتماد به فضای پولی دلاری،

با وجود این، نکته و ملاحظه درخور تأملی وجود دارد؛ دلار همچنان از زمانی که وزن اقتصاد ایالات متحده به شکل انحصاری در اقتصاد دنیا زیاد بود تا الآن وزن خود را در مبادلات بین‌الملل حفظ کرده است؛ یعنی وزن اقتصاد آمریکا کم شده، ولی دلار همچنان ارز بلامنازع در مبادلات بین‌المللی است. چین مدت زیادی است که وزن اصلی را در تجارت بین‌الملل پیدا کرده، اما همچنان در تلاش است خود را در نظام پرداخت دلاری تعریف کند. حتی می‌شود استدلال کرد که این کار چین غیرهوشمندانه هم نبوده و توانسته است به نفع خود از این نظام دلاری استفاده کند. برای اینکه قرار است تولید کشور چین صادرات را به شدت تغذیه کند؛ اما قبل از شروع کرونا تحولاتی در حال رخ دادن بود که بر طبق تحلیل‌ها کرونا آن‌ها را تشدید خواهد کرد.

● در بحران کرونا بیشترین هزینه را کدام کشور متحمل می‌شود؛ چین یا آمریکا؟

● دکتر یزدان پناه: مزیت‌های چین در این بازی عبارت‌اند از:

- بهره‌مندی بسیار بیشتر از آمریکا از کاهش قیمت انرژی؛
- هزینه بسیار کمتر از آمریکا از شیوع تعطیلی اقتصاد؛

● پیدایش کرونا چه اثرهایی بر مختصات جهانی شدن به معنای غربی آن گذاشته است؟

● دکتر یزدان پناه: شیوع کرونا یک دست‌انداز جدی در جهانی‌سازی و تجارت بین‌الملل ایجاد کرده است و احتمالاً این موانع بیشتر هم خواهد شد. با توجه به فشار دلار روی ارز کشورهای ضعیف‌تر، ممکن است کشورها (دولت‌ها) جلوی صادرات کالاهای اساسی را بگیرند. از طرفی، فشار به این دلیل ایجاد شده است که صاحبان سرمایه‌های مالی برای فرار به سمت دلار تحریک شده‌اند؛ یعنی فعال شدن دو نیروی متضاد که ممکن است خود را در مواردی چون تعرفه‌گذاری و کنترل حساب سرمایه نشان دهند؛ اما اگر کل این ماجرا در نهایت جانشین‌هایی را برای دلار جذاب کند (یوان چین)، قادر است مهم‌ترین عامل تحریک تورم دلاری شده، دومینوی خیلی مهمی را شکل دهد.

● آیا سیاست‌های پولی به شدت غیرمتعارف و سهمگین فدرال رزرو و دولت آمریکا برای نگه داشتن اقتصاد به تورم منجر می‌شود یا خیر؟

● دکتر یزدان پناه: همان‌طور که قبلاً هم اشاره

کردم تا وقتی بحران کرونا روی ارز کشورهای ضعیف‌تر از سمت دلار (از مجرای فرار سرمایه) فشار وارد کند، امکان تورم دلاری بسیار کم خواهد بود و دلار به راحتی می‌تواند هزینه‌های تورمی خود را صادر کند.